

4362
24588
24587

891.71

S-80

կր

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱՆՈՅԻ

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ:

ՅՅԻ. ԳԳ

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՕՆ

ՄԻ ԿՈՂՈՎ ԵԼԱԿ

(Մի արարողութեամբ)

Թարգմանեց Խ. Ծ. Վ. Ս.

Գինն է 20 կօպ.

Ա. ԽԱՂՅԻԱ

ՄԿՐՏԻՉ ՂԱԼԱՄՔԱՐԵԱՆԻ ՏՊԱՐԱՆ

1885

ՄԻ ԿՈՂՈՎ ԵԼԱԿ:

(Թատրոնը ներկայացնում է բլուրներով շրջապատված հովիտ: Բլուրների վերա կան լժիեր և եղևիներ: Աջ կողմում մեծ ծառի տակ նստարան):

Երևոյթ Ա.

ՀԵՂԻՆԷ ԵՒ ԱՐԳԱՐ.

ՀԵՂԻՆԷ (կողովը ձեռն): Սերելի Արգար, տես որքան ելակ կայ այստեղ, կարծես թէ երկնքից անձրևի հետ թափած են: Տես թէ այս կարմիր պայծառ ստուշները որքան գեղեցիկ են այս շուշանները մօտ, որոնց ծաղիկները ձկնի պես սպիտակ են, այս ծառերի տակ, որոնց անձրևները սիրուն կանաչ գոյն ունին:

ԱՐԳԱՐ (Թուշկոտելով և խաղալով, ձեռն բռնած ունի մի ճիւղ, որի վերա դեռ մնացած են կանաչ տերևներ): Ահ, ինչ ուրախ եմ: Իմ բոլոր շուրջս ամեն տեղ ելակ կայ, ինչ գեղեցիկ գոյն ունին այս համեղ ստուշները: Շուտ սկսենք: Մի ամբողջ կողով կժողովենք (ձգում է ճիւղը և ժողովում է ելակը): Սերելի քոյրիկ, երբեք կհաւաքենք մե լի կողով, ես նորան հայրեկիս կաանեմ, այնպէս չէ:

ՀԵՂԻՆԷ. Իհարկէ, եղբայր: Առաջին լի կողովը կհաւաքենք հայրեկիս համար, իսկ միւսը մեզ համար: Հարկաւոր է միշտ նախ ծնօղների վերա մտածել, և յետոյ արդէն սեփական անձի վերա: Դէհ սկսիք աշխատիր, շուտ արա: (Երբեք երգելով մըտնում են լժիերի մէջ հաւաքելով և քիչ ժամանակից յետոյ հեռանում են, երգ միայն լսելիով):

1348

Խ Ա Ղ Ա Յ Օ Ղ Ն Ե Ր.

ԳՐԻԳՈՐ Սահակեան.

ՏԻԳՐԱՆ, 13 տարեկան

ՀԵՂԻՆԷ, 9 տարեկան

ԱՐԳԱՐ, 7 տարեկան

նորա որդիներ.

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ, Ծերունի,

ՄԿՐՏԻՉ, Աղքատ,

ՄԱՐԻԱՄ, գիւղական աղջիկ:

6906-57

8861

Երևոյթ Բ.

ՊԱՐՈՆ ՍԱՀԱԿԵԱՆ ՆԻ ՏԻԳՐԱՆ.

ՏԻԳՐԱՆ (սրինգը Թևի տալի զրաճ). Հայրիկ, այստեղ տեսարանը աւելի գեղեցիկ է, բոլոր շրջակայքում ոչ մի տեղ չէ կարօղ հաւասարվել սորան: Այստեղ արձագանքն էս հիանալի է:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Կէս ժամում դու լաւ ճանաչեցիր բոլոր այս տեղերը: Դու ճշմարիտ ես ասում, որդեակի, այս տեղը զմայլեցողւոյն է: Ձեռն լիշում տեսած եմ արդեօք սորանից աւելի գեղեցիկ մի բան. Թէ՛ւ մեր անիւր կոտորվելով, մենք կէս ժամ կորցրինք ճանապարհին, բայց անօգուտ չանցաւ: Նս կհանգստանամ այն ծառի տուփերի տալի, նստարանի վերա և կնայեմ այս զմայլեցողւոյն բնութեան գեղեցկութեանը:

ՏԻԳՐԱՆ. Հայրիկ, լսեցէք արձագանք, սա դուրս է Թուշում ժայռի տալից վաղօղ աղբիւրի մօտից, որի մաքուր և պարզ ջուրը արդէն շատ վայելչութիւն տուեց մեզ: (Սրինգը նուագումէ, արձագանքը կրկնումէ):

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ (վեր է կենում և հիտնումէ տեսարանով). Չարմանալի բան է: Այս տեղը կարծես ինձ ծանօթ լինի, ինձ թուումէ թէ ես հայրենի երկրումս եմ, որտեղ ճանաչումէի բոլոր ծառերը և բոլոր Թփերը, մանկութեանս ընկերներն ալ: Հոգուս մէջ մի անսովոր յուզմունք եմ զգում, և կարծես երազի մէջ տեսնումեմ այն ամենն, ինչ որ տեսէ եմ առաջին մանկութեանս մէջ: Այո իմ ծնած տեղս շատ նման է այս տեղին: Մտաբերում-

եմ ինչպէս այժերը բարձրանումէին ժայռերն վերա, որոնք բոլորովին սոցա նման էին: Մտաբերումեմ մինչև անգամ այն խրճիթները, որոնք դու տեսնումես ահա այնտեղ ներքև:

ՏԻԳՐԱՆ. Եւ Կարելի է դուք նոյն իսկ ծնած տեղդ էք: Դուք շատ անգամ պատմած էք ինձ, որ մի անակնկալ դէպք ստիպեց ձեզ թողնել ծնած տեղդ և երթալ մայրաքաղաք, բայց մանրամասնութիւնները երբէք չէք պատմած....

Երևոյթ Գ.

ՆՈՅՆ ԱՆՁՆԵՐ ՆԻ ԱՐԳԱՐ.

ԱՐԳԱՐ (Ելալով կողովը ձեռին). Ահա, հայրիկ: Ահա մի ամբողջ կողով ելալի, որ բոլորն էս ձեզ եմ ընծայում: Ելալը հիանալի է, հասած է: Միմիայն դուք պիտի ուտէք:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ (դառնալով մի կողմ). Ու, չեմ կարօղ այդ պատուները տեսնել:

ԱՐԳԱՐ. Ձեզ լինչ պատահեց, հայրիկ, դուք արտասուումէք, ուրեմն դուք չէք սիրում ելալի: Բայց նայեցէք որքան գեղեցիկ է, խոշոր և թարմ է:

ՏԻԳՐԱՆ. Ոհ Աստուած իմ, լինչ եղաւ ձեզ, հայրիկ, դուք արտասուումէք: Արդեօք սա ինչ պիտի նշանակէ:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Հանդստացիր, որդեակի, ոչինչ վայ: Արգար, զնա քրոջ մօտ և այս կողովը տար նուա՛ն: Եթէ ինձ այս սարի մեծութեան ոսկի տալին, ևս չէի կարօղանայ ուտել այդ պատուներէց մի հատ անգամ, այո, և ոչ մի հատ ևս:

ԱՐԳԱՐ. Ես շատ յոգնած եմ... Այժմ շատ տաք է... Ես կիսամենայն անցտեղ քնել:

Պ. ՍԱՀԱԿԱՆ. Բոլորովին հաւատում եմ քեզ, որդեա՛կ, դու այսօր արշալոյսի դէմ վերկացար:

ՏԻԳՐԱՆ. Նայիր տես ահա այստեղ ժայռի մօտ ծառի տակ դու կարող ես փառաւոր քնել: Դու սլառկած կլինիս ստուերն մէջ, կախուղ խոտի և ոսկեգոյն ծաղիկների վերա: Հաւատայ ինձ, որ երբ յոգնած ես լինում, խոտի վերա աւելի լաւ ես քնում քան թէ կախուղ բարձերն վերա:

ԱՐԳԱՐ (կողովը դնում է խոտի վերա և մօտը սլառկում է). Բարե գեղեք, հայրեկ: Բարե գեղեք, Տիգրան:

ՏԻԳՐԱՆ. Բարե հայրեկ, Հեղինէն և ես նկատած ենք, որ ամեն ամառն, երբ ելալը հասնում է, դուք սկսում էք շատ տխրել, և նորան նայելու ժամանակդ, մինչև անգամ սլառկաստ էք արտասուելու: Բայց մենք չգիտենք ձեր տխրութեան պատճառը: Բացատրեցէք ինձ խնդրում եմ այս գաղտնիքը:

Պ. ՍԱՀԱԿԱՆ (նստելով նստառանի վերա). Նրստիւ մօտս, սիրելի իմ Տիգրան: Մինչև այսօր բայի ինձանկեղ ոչ ոք չգիտէր իմ գաղտնիքս: Այս վայրկեանից դու իմ բացեկամ և մխիթարիչ կլինիս: Այսօր քո ներկայութեամբ ես կարող եմ իմ վերալից վերցնել տխրութեան ծանր բեռը:

ՏԻԳՐԱՆ. Կաշխատեմ ձեր հաւատարմութիւնը արդարացնել, սիրելի հայրեկ:

Պ. ՍԱՀԱԿԱՆ. Այս դեպոստով ինձ բաղդաւորութիւն բերեց, բայց նոյնպէս և տխուր ժամեր:

ՏԻԳՐԱՆ (նստելով նորա մօտ). Պատմեցէք լըն-

դրումեմ ձեզ:

Պ. ՍԱՀԱԿԱՆ. Իմ հայրս աղքատ մարդ էր, հեւնիսային Թիւրքա-Հայաստանից, բայց իմ մօրս ես չեմ յիշում, որովհետեւ նա մեռած էր, մինչդեռ ես օրօրոցում էի: Մեծ եղբայրս բարկացող և խորամանկ էր, շատ անգամ վրէժխնդրութեամբ ձեռնմէր ինձ նորա համար, որ հայրս ինձ նորանից աւելի էր սիրում: Մե անգամ եղբայրս ինձ տարաւ մերձակայ անտառը ելալ հաւաքելու: Բաւական ելալ ուտելուց յետոյ, նա գննում էր բոլոր թփերը, բարձրանում էր ամենաբարձր ծառերի վերա թռչունների բոյներ գտնելու: Այս միջոցին ես մի կողով ելալ ժողովեցի, որը կամենում էի հօրս ընծայել: Այն ժամանակ եղանակը սաստիկ տաք էր, ես քնեցի թփի տակ, իմ մօտս ելալով լի կողովը դրած: Տէր Աստուած իմ, ես քնած էի նոյնպէս հանգիստ, ինչպէս որ այժմ քնած է Արգարը: Ես այն ժամանակ նորա չափ բարձր էի և նոյն հասակը ունէի: Երբ ես գարթեցայ, արդէն գեղեք էր: Կողովիս մէջ ոչինչ չկար, եղբայրս գնացել էր, հանելով իմ գրքսկանից վերջին հացի կտորը, որ ես վերցրել էի հետս: Այսպէս մնացի ես անտառում միակ միայնակ, եղբորից ձգված:

ՏԻԳՐԱՆ. Ձեր եղբայրը խստասիրտ և թեթեւամիտ մարդ է եղած:

Պ. ՍԱՀԱԿԱՆ. Ես իբրեւ կանչում էի նորան, միմիայն արձագանքն էր ինձ պատասխանում: Ես սկսեցի վազել դէպի մեր տունը, որքան իմ ոյժս կտանէր, բայց շփոթված լինելով, ճանապարհից չեղվեցայ, և որքան աւելի վազում էի, այնքան աւելի

էն Հ'ոսանում այն տեղից, ուր կամենումէին հասնել: Ծուտով ինձ վախեցրեց զարհուրելի փութորիկը. կաշ-
ծակը, ամպերն որոտումն է անձրևի հեղեղի նման
թափվելը սաստկացնումէին երկիւղս: Աս մինչև
անգամ վախենումէին հեղեղների մէջ խեղդելուց:
Այս պարսափի մէջ, ես ջերմեռանդութեամբ աղօ-
թեցի և Աստուած լսեց իմ աղօթքը: Պաշտում ե-
րևեցաւ մի հիանալի կառք, յուսաւորված երկու
լապտերներով, նորա մէջ նստած էր իշխանուհի
Փառաւորեան իւր որդիներով: Նոքա լսեցին իմ կոծն
և աղաղակս, կառքը կանգնեց, ծառան վազեց
դէպի քնձ լապտերը ձեռին և ինձ տարաւ իշխա-
նուհու մօտ, որը խիոյն գլխով իմ թշուառու-
թեան վերա իւր մօտ առաւ, թէև ջուրը աղբւրի
նման վազումէր իմ հագուստներէս:

ՏԻԳՐԱՆ. Իշխանուհի գեղեցիկ և վեհանձնաբար
է վարվել ձեզ հետ, բայց նա չմտածեց միթէ ձեզ
ձեր հօրը դարձնել:

Պ. ՍԱՀԱԿԱՆ. Ի հարկէ մտածեց, բայց այդ մի-
ջոցին չէր կարօղ իւր ցանկութիւնը կատարել: Նա
ինձանից հարցրեց հօրս ազգանունը, բայց ես մի-
միայն նորա անունը կարողացայ ասել: Նա հարց-
րեց թէ ինչ գաւառից եմ, բայց ես չգիտէի ինչ
պատասխան տամ: Նոս վճռեց, որ առաջին իջևա-
նում ինձ յանձնէ, որ հասցնեն իմ ծնողներին,
բայց այն ժամանակ պատերազմ կար և քերդեր
և պարսիկներ յաճախ յարձակմունք էին անում և
իշխանուհին ոչ մի կերպով չկարողացաւ հասնել
իւր բարն ցանկութեանը: Արշալոյսի դէմ մենք ան-
տառից դուրս եկանք և գնումէինք երաշտի վերա-

յով, քերդերը մեր վերա յարձակվեցան և մեր
կառքը հազիւ փախաւ նոցա ձեռից: Իշխանուհին
ես ևս հետը գնաց և ուրիշ նահանգներ իւր կա-
լուածատեղեր: Նա երկար և իզուր որոնեց հօրս,
որովհետև պատերազմը արգելք էր լինում շարու-
նակ հաղորդակցութիւններին: Վերջապէս տեսնելով,
որ ամենևին լուր չեկաւ ծնողներին մասին, նա
վճռեց դադարեցնել խոզարկութիւնները: Իշխանու-
հին ոչինչ չգիտէր իմ ազգի մասին և իմ ազգա-
նունն Սահակեան դրեց, այն սուրբի անունով, որ
օր որ գտաւ ինձ: Նա ինձ միշտ սիրումէր և քն-
քշարար էր վարվում ինձ հետ և նորա որդիներն
ևս նորա օրինակին էին հետևում: Ես փոքր իշխա-
նի հետ էի սովորում և այն ուսման շնորհով է որ
այժմ այսպիսի նշանաւոր պաշտօն ունիմ: Անտառում
պատահած անբաղդ դէպքից յետոյ ոչինչ տեղեկու-
թիւն չստացայ ոչ հօրս և ոչ եղբօրս մասին:

ՏԻԳՐԱՆ. Ո՛րքան կուրախանար ձեր հայրը, եթէ
տեսնէր ձեզ այդպէս նշանաւոր և հարուստ մարդ:

Պ. ՍԱՀԱԿԱՆ. (զգացմունքով). Ո՛վ հայր իմ, ե-
թէ դու դեռ կենդանի ես, ինչ հիացմամբ քովեր-
ջին օրերիդ սիրովանք կդառնամ այժմ, երբ Աս-
տուած շնորհել է ինձ դանազան պարգևներ: Սա-
կայն կարելի է արդէն վաղուց պատել է քո և մօրս
գեղեցմաններին մամուռը: Կարելի է եղբայրս դեռ
ևս կենդանի է: Ի՞նչ է անում արդեօք: Ի՞նչով և
ի՞նչպէս է ապրում: Ո՛հ, եթէ ինձ յաջողէր նորան
տեսնել, ինչպիսի ուրախութեամբ կնետէի նորան և
կսեղմէի նորան կուրծքիս վերա:

ՏԻԳՐԱՆ. Հայրիկ, գուցէ նախախնամութիւնն ա-

ռանց նպատակի չէ բերած ձեռն աշտեղ, այս սարերի մէջ: Կարելի է այստեղ կգտնէք թէ ձեր հօրը և թէ եղբօրը:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Ի՞նչ յոյսով: Կարելի է բայց ընչապէս գտնեմ նոցա: Այստեղի լեռնային շղթաները շատ երկար են ձգվում: Եւ յետոյ, իմ հեռանալու միջոցից շատ ժամանակ է անցած: Մարդիկը ուր են: Ո՞րքան փոփոխութիւններ են պատահում այդքան ժամանակում: Չէ, յոյսը ինձ չէ կորսող լսարէւ, ես ոչինչ չեմ իմանալ: (Վեր է կենում նստարանից): Ո՛վ բարձրեալ Աստուած, Դու տեսնումես թէ ընչպիսի զգացմունք են ոգևորում ինձ այժմ: Հարկ չկայ յայտնել Գեղ իմ ցանկութիւններս: Գնանք, Տիգրան, փոքր ինչ զբօսնենք այս շրջակայքում: Ես ամեն բան կտայի, միայն թէ տեսնէի այն խրճիթը, որտեղ ես ծնվեցայ, այն պաշտէզը, ուր ես վազվզում էի, և այն ծառերը, որոնք աճում էին մեր ժայռերի տակ: Թէև շատ տարիներ անցած են, բայց ես միանգամ տեսնելուն պէս կարող եմ ճանաչել բոլորը:

ՏԻԳՐԱՆ. Արգարին զարթեցնեմ:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Ո՛ւ, թող նա քնէ: Դորան այստեղ չեն ձգի ինչպէս ինձ: Գնանք ասենք Հեղինէին, որ այնտեղ շուշաններից փունջեր է կապում, որ չհեռանայ այստեղից և նայէ եղբօրը:

Երևոյթ Դ.

ՄԱՐԻԱՄ (միայնակ, մէկ ձեռին բռնած ունի շուշանների փունջ, միւսում կուժով ջուր):

Ախ սրբան սիրումեմ շուշաններ: Սոցա արծա-

թանման գոյնը մեզ լիեցնումէ, որ մենք ևս նոյնպէս պիտի լինինք հոգով մաքուր, և նոյնպէս պիտի զարդարենք բնութիւնը: (Տեսնելով քնած Արգարին). Աստուած իմ... Ի՞նչ եմ տեսնում... անծանօթ մի մանուկ քնած է այստեղ թիւի տակ: Նա հարուստ հագուստ ունի հագած, նորա մօտ դրված է մի կողով լի ելակ: (Մօտենումէ Արգարին). Ինչ սիրուն տղայ է: Կաշմիր է և սպիտակ ինչպէս ելակի թիւերի վերա պտուղներ և ծաղիկները: Բայց հանդարտ, հաւկաւոր չէ նորան զարթեցնել: Նա երևումէ բարի և քաղցր: Ինչպէս հանգիստ է նորա քունը..... Բայց ահա գալիս է թշուառ Մկրտիչ աղքատը.... Անբաղդ.... Ինչպէս խնայումեմ նորան.... Երբ ես նորան միայնակ տեսնումեմ անտառում, միշտ ցաւումեմ նորան եւ վախենումեմ. նա միշտ փտածմունքի մէջ է եւ տխուր: Ո՛ւ ոք երբէք տեսած չէ նորա ծիծաղը: Ի՞նչպէս ծովի է նա իւր ծանր բեռի տակ: (Հեռանումէ երգելով):

Երևոյթ Ե.

ԱՂՔԱՏ (միայնակ, շատ աղքատ, բայց մաքուր հագուստ ունի հագած, գետլն է դնում մի խուրձ փայտ):

Ես միշտ վերապաւնումեմ աւս տեղը. կարծես թէ վերջապէս այստեղ պիտի գտնեմ իմ եղբօրս, որին արդէն 30 տարի է չեմ տեսած: Իզուր ես ինձ հաւատաշնումեմ թէ իմ խուզարկութիւններս զուր են, սա՛յտն դարձեալ շարունակումեմ անդադար հա՛ց ու փորձս: Խիղճս ինձ հանգիստ չէ տալիս, նա միշտ

ստիպումէ ինձ որոնելու եղբորս, որից բաժանված եմ իմ վատ վարմունքիցս հետէ: (Շուրջ նայելով): Ինչպիսի գեղեցիկ օր է: Սարերը եւ դաշտերը իմ աչքերիս ուրախ եւ գեղեցիկ կանաչ սիւռոց են ներկայացնում: Բայց այն զարհուրելի փոթորկալից գիշերից յետոյ, երբ մենք ինանիք որոնումէնք եղբորս, բոլոր բնութիւնը ինձ համար փոխվեցաւ: Երկնքը միշտ իմ վերաս բարկացած այլ եւս գեղեցիկ չէ երեւում ինձ: Արեգակը, որի ոսկեգուն ճառագայթները առաջ զմայլեցնումէին ինձ, այժմ իւր դողդոջուն եւ տխուր ճառագայթներ է ձգում եղեւնի ճիւղերի մէջով: Նա ինձ լուսին է թուում: Քամու ձայնը վախեցնում է ինձ անտառում: Տիբեւերի շրջիւր զարհուրանքի մէջ է ձգում ինձ: Ախ, ինչ չարչարանք է անմաքուր խիղճը ունենալ: Սա դժոխք է սրտի մէջ: Ո՛հ, ես կցանկալի բարձրաձայն աղաղակել երկրի վերա բնակող բոլոր մարդիկներին, աղաղակել այնպիսի ձայնով, որից սարսէկն եւ դողային ասրաւաժները եւ ամպերը: Մարդիկ, մարդիկ, զգուշացէ՛ք յանցանքներ գործելուց: Հեռացէ՛ք ձեր գլխից չարութիւն գործելու խորհուրդն անգամ: (Նստում է փայտեայ նստաշանի վերա ձեռները ծնկների վերա է դնում եւ նայում է երկնքին): Նղբայր, սիրելի եղբայր, քաղցր Գոթիկ, ես ձեզի քեզ այստեղ չարաշար նենգութեամբ: Որտեղ ես արդեօք այժմ, վերացել ես արդեօք երկնքը, թէ դեռ ես ասրումես երկրի վերա: Արեւի է նորան զազանները այստեղ կերան, կամ ատաղանները տալան միացրին իրանց դարշելի լսմբի մէջ: Ո՛հ առաւել լաւ էր, որ ես կործան-

վէի, առաւել լաւ էր, որ ես մեռնէի, քան թէ առատաւոր աղէկի Այն, այն, առաւել լաւ է մեռնիմ: (Վեր է կենում եւ նայում է այն կողմը, ուր քնած է Արզալը): Աստուած իմ... ինչ եմ տեսնում: Նրկնալին զօրութիւններ, մի թոյլ տաք ինձ խելագարելու: Յանցաւոր խիղճս չէ արդեօք որ խաւարեցնում է իմ բանականութիւնս... Կամ միթէ եղբորս ստուերը հաւածում է ինձ... Ոչ, ոչ, սա նա չէ, երեւակայութիւնս ինձ խաբում է: Սա նա չէ, (աչքերը սրբում է եւ նայում է Արզալի վերա): Ձէ, տեսիլը չէ անցնում, անշուշտ տղան մոլորվել է, կտանէմ նորան իւր ծնողների մօտ: (Մօտենալով նորան): Սիրուն տղան շատ նման է եղբորս: Երեսի նոյն գծագրութիւնը, նոյն սեւա մազերը եւ նոյն կաշմիւր այտերը: Ձեմ վստահանում նոր հէտ խօսել սխեւ, բայց նա ժպտում է երազում: Զարթեցնեմ նորան, Հոգեակ, հոգեակ, զարթել, վերկաց: ԱՐԳԱՐ (քնի մէջ): Ի՞նչ կայ, ի՞նչի համար: Ո՛վ է, թոյլ տուէ՛ք մի փոքր ես քնեմ:

ԱՂՔԱՏ. Մի բարկանար, որդեակ, Ի՞նչ է քո անունը:

ԱՐԳԱՐ (չեղանալով). Նորա գեղեհն, որ իմ անունըս Արզալ է:

ԱՂՔԱՏ (զարմացած). Աստուած, զօրացրու ինձ: ԱՐԳԱՐ (վեր է կենում եւ նայում է նորա վերա աղա՛մ): Դու ո՞վ ես:

ԱՂՔԱՏ. Ո՛հ ես շատ անբաղդ մարդ եմ, ես մարդիկներն մէջ ամենաանբաղդն եմ:

ԱՐԳԱՐ. Շատ խնայում եմ քեզ, խեղճ մարդ: Քաղցած չեմ արդեօք: Կարծեմ զրպանումս մի կողոր

Հաց պիտի ունենամ.... Ո՛ր, ես արդէն կերել եմ:
ԱՂՔԱՏ. Դու շատ բարի ես, սիրուն մանկիկ եմ:
Իմ կորած եղբարս ևս բոլորովին այլպէս էր....
Ահադ:

ԱՔԳԱՐ (առաջարկելով նորան). Ահա առ այս
եղակը:

ԱՂՔԱՏ (դարձուրելով յետ է քաշվում). Ելա՛յ....
պատանեակ, քեզ ո՛վ սովորեցրեց ինձ ելա՛լ տալ:
մթթէ միւս աշխարհից ես եկած դու: Այո, դու իմ
եղբարն ես: Քեզ կերած էին դադանները, և այժմ
քո հոգին երևում է իմ առաջ: Վեր առ այս ե-
լա՛ները, սոցա լերաքանչիւր պտուղը իմ յանցան-
քըս է յիշեցնում ինձ. (Թուլացած վայր է ընկնում):

ԱՔԳԱՐ (վախեցած, ձգում է կողովը, փախչում է
և մեծ երկիւղով աշաբակում է). Հայրիկ, Տիգրան,
Հեղինէ, օգնեցէք:

Երևոյթ Զ.

ԱՌԱՋԻՆՆԵՐ և ՀՆՂԻՆԷ:

ԱՔԳԱՐ (վազելով նորա մօտ). Ա՛յս այս մարդը
սաստիկ վախեցրեց ինձ, կարծեմ նա աշտմ մեռած է:

ՀՆՂԻՆԷ. Ո՛ւ, ո՛ւ, նա ամենեւին չէր կամենում քեզ
վախեցնել, նա չէ մեռա՛լ, հասաւ նորա գլուխը
ցաւումէ: Ես բոլորը լսեցի և բոլորը տեսայ: (Ա-
ռանձին): Ինչ դարձուրել տեսարան է, ես երկիւ-
ղից դողում եմ: Կանամ բոլորը կախտմեմ հօրս (եղ-
բօր ձեռից բռնած տանում է):

Երևոյթ Է.

ԱՂՔԱՏ (փխշալ, փոքր առ փոքր սթափելով).

Անցաւ արդե՞ք տեսիլը: Ո՛ւ, սա տեսիլ չէր, ա՛յս
դեռ այստեղ կողով կայ, պտուղները Թափված են
դաշարի վերա: Ես նորից կժողովեմ կողովի մէջ:
Ո՛ւ, չէ, աւելի լաւ է ես կրա՛լին ձեռը տամ, քան
թէ այս պտուղներին, թողնեմ նոցա: (Փայտերը
բառնալով): Ա՛յս, ինչպէս ծանր է այսպիսի բեռը իմ
թոյլ անձիս համար: Բայց եթէ իմ խղճիս վերա
չլինէր առաւել ծանր բեռը, այս բեռն ևս ինձ
համար բաւական թեթեւ կերէէր. (գնում է հան-
դարտ քայլելով):

Երևոյթ Ը.

ՍԱՀԱԿԵԱՆ, ՏԻԳՐԱՆ, ՀՆՂԻՆԷ ԻՒ ԱՔԳԱՐ.

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Այս մարդը ասում էր, որ մեր Աբ-
գարը նման է՝ իւր եղբօրը, Աբգարի անունը և մի
կողով ելալը նորան սաստիկ վախեցրե՛ւ:

ՀՆՂԻՆԷ. Այնպէս վախեցրին, որ ուշաթափ վայր
ընկաւ: Երեւի նա դեռ ևս այստեղ է պառկած,
նայե՛նք տեսնենք: Ո՛ւ, նա արդէն գնացել է:

ՏԻԳՐԱՆ. Ահա նա ծանրաքայլ բարձրանում է
բլրի վերա: Հայրիկ, սա ձեռ եղբայրն է:

ՀՆՂԻՆԷ. Ի՛նչպէս թէ եղբայրն է:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Հագուստի և արտաքին տեսքի հա-
մեմատ մի դատէք: Եթէ այս դժբաղդ մարդը այժմ ա-
ռաքինի է դարձել, նորան ամեն բան ներված է:

ՀՆՂԻՆԷ. Ինչ որ լինի նորա յանցանքը, նա ան-
կեղծօրէն զգո՛ւմ է: Ես բոլոր կեանքումս սորա նման
բան չէի տեսած, և այս ամեն բանում ոչինչ չեմ
հասկանում:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Սերելի Հեղինէ, Տիգրանը կաւարմէ քեզ բոլորը: Գնացէք այստեղից մի վայրկեան և ինձ միայնակ թողէք. ես շատ յուզված եմ, առաջագոյն պէտքէ հանդարտեմ, և ապա խօսեմ այս մարդի հետ:

ԱՔԳԱՐ. Հայրիկ, մի կանչէք նորան. նա զարհուրելի է:

ՀԵՂԻՆԷ. Այդ ճշմարիտ է, ես երկիւղ կկրէի նորա հետ միայնակ մնալու այստեղ, այս անտառում:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Հանգստացիր, սերելի Հեղինէ: Գնա եղբայրներդ հետ գրօնելու, մինչև որ ես նորա հետ կխօսեմ: (Մանուկները գնում են):

Երևոյթ Թ.

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ ԵՒ ՄԱՐԻԱՄ.

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Փառք Աստուծուն, վերջապէս գտայ եղբորս: Անկասկած նա ինքն է: (Իջւի նորան է նայում). կարծես նա բոլորովին վհատել է... և յաճախ կանգ է առնում... բայց ես ես բոլորովին դողում եմ և վախենում եմ նորան յայտնել, որ ես նորա եղբայրն եմ: (Մի քանի քայլ է անում). Կկանչեմ քանի որ նա չէ անցած ժայռերից: Է՛յ, է՛յ, եկէք մի այստեղ:

ՄԱՐԻԱՄ. Ինձ էք կանչում արդեօք, սպրտն. եթէ կամենում էք խմել, ես սափորումս թարմ ջուր ունիմ:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Ոչ, աղջիկս, ես կանչում եմ այն խղճուկին, որ բարձրանում է այն ժայռերի վերա: Բայց և այնպէս տուր ինձ փոքր ջուր խմեմ: (Խմում է):

ՄԱՐԻԱՄ. Ահա գալիս է նա: Խեղճ աղքատ: Մեր մէջ կան մի քանի մարդիկ, որոնք հաւատացնում են թէ նա խելագար է, բայց նա աւելի խելացի է քան թէ կարծում են: Նա փայտի խորձը վայր դրեց խոտի վերա, որ ազատվի աւերորդ Նեղուծեանից:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Ո՛հ Աստուած իմ: Սա անշուշտ իմ եղբայրն է: (Բարձր). Աղջիկս, ճանաչում ես արդեօք նորան:

ՄԱՐԻԱՄ. Իհարկէ. նորան բոլոր մարդիկները ճանաչում են:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Նա ի՞նչ մարդ է:

ՄԱՐԻԱՄ. Նա շատ բարի մարդ է. երեսնաներին մինչև անգամ չի վշտացնի, և գիշեր և ցերեկ աշխատում է... բայց... (Ճակատի վերա ցոյց տալով). ահա նորա այստեղը անկարգ է:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Ի՛նչ կայ:

ՄԱՐԻԱՄ. Սորա մասին շատ հազիւ են խօսում: (Յաճ ձայնով): Սորանից շատ տարիներ առաջ, վաղուց վաղուց նա անտառում թողել է իւր փոքր եղբորը և տղան յետոյ կորել է: Այս անբաղդութեան յիշատակը մինչև ցայժմ խելճ աղքատին դադար չէ տալիս: Որքան ծերանում է, այնքան այս չանցանքը մաշում է նորան: Շատ անգամ նա ինքն իրան կորցնում է և կատաղի թափառում է անտառում, իբրև ստուեր... Եթէ ջուրը խմեցիք արդէն, տուէք ինձ սափորը: Ես ջուրը պիտի տանեմ մի խելճ ծերունուն, որն ինձ սպասում է և որին ես սիրում եմ ինչպէս հօրս: Ես կարող եմ երկար խօսել ձեզ հետ նորա մասին, բայց ժամանակ չունիմ և չեմ կամենում պատմութիւններով ժամանակս

կորցնեմ: Մնացէք բարով, սարսն:

Պ. ՍՍՀԱԿԵԱՆ. (գրպանից հանելով քսակը).
Սպասիր... ահա քեզ ընծայ:

ՄԱՐԻԱՄ. Ներողութիւն: Ի՞նչ կարելի բան է, մի բա-
ժակ ջրի համար ինձ փող էք տալիս: Միթէ դուք
կարծումէք, որ ես ձեզ ջուր առաջարկելով, միտք
ունէի ձեզանից վարձ խնդրելու: Ու, ես երբէք ողոր-
մութիւն չեմ խնդրում: Մի կտոր հաց խնդրել, որը
կարելի է աշխատութեամբ ձեռք բերել, նշանակու-
մէ գողանալ:

Պ. ՍՍՀԱԿԵԱՆ. Այս փողով գներ գների այն ծերու-
նու համար, որին դու այդքան սիրումես: Գներն
կգորացնէ և կուշտացնէ նորան:

ՄԱՐԻԱՄ. Այդպիսի առաջարկութիւնը չէ կարելի
մերժել: Տէր Աստուած թող հատուցանէ ձեզ ձեր
ընծայի փոխարէնը, որ դուք այդպէս բարեսիրտ էք:
Մնացէք բարով, սարսն: (Նա շտապով դուրս է գնում):

Երևոյթ Ժ. (Գործիչ Ժ.)

Պ. ՍՍՀԱԿԵԱՆ ԵՒ ԱՂՔԱՏ:

Պ. ՍՍՀԱԿԵԱՆ. Ահա նա, Ի՞նչպէս սիրտք բարա-
խումէ: Աստուած իմ, տխրութիւնը նորա երեսի վե-
րա կնճիւղներ է բերել: Ի՞նչպէս խնայումեմ նորան,
Ի՞նչպէս խօսեմ նորա հետ, կխօսեմ սրտանց. նո-
րան դու կասեմ:

ԱՂՔԱՏ. Դուք հաճեցաք ինձ կանչել:

Պ. ՍՍՀԱԿԵԱՆ. (բարեկամաբար բռնումէ նորա
ձեռքը). Շատ լաւ է, որ այդպէս քաղաքավարի ես
այն անձի հետ, որին ամենեւին չեմ ճանաչում:

ԱՂՔԱՏ. Ես չեմ կորոզ այդպէս լինել: Դառն

ճակատագիրը ինձ մի սփոփանք միայն թողած
է. ծառայել ամեն միեին և ամենքին. բոլոր մար-
դիկը այսպէս պիտի մտածէին: Յաւումեմ միայն,
որ աղքատութիւնն արգելումէ ինձ այն ամեն
ճառայութիւններ անելու, որով կցանկայի մարդիկ-
ներին օգնել:

Պ. ՍՍՀԱԿԵԱՆ. Աստուած քո դիտաւորութիւն-
ները համար վարձատրումէ քեզ, իմ բարեկամ:
Քո զգացմունքին ես շատ հաւանումեմ և ցանկա-
նումեմ քեզ հետ բարեկամութիւն ունենալ: Ան-
տիկնալ դէպքը յայտնից ինձ քո չարարանքները
և տխրութիւնների զաղտնիքը:

ԱՂՔԱՏ. Տէր Աստուած, դուք տեսնումէք իմ ա-
րեւնաթաթաւ վէրքը և դարձեալ ինձանից չէք
խորշում:

Պ. ՍՍՀԱԿԵԱՆ. Բոլորը գիտեմ, և ցաւումեմ քո
վերա: Մինչև անգամ կարծումեմ թէ կարող եմ քո
վէրքը բժշկել:

ԱՂՔԱՏ. Ես հաւատացած եմ, որ անկարելի է:

Պ. ՍՍՀԱԿԵԱՆ. Իսկ ես հաւատացած եմ, որ ու-
նիմ այն դեղը, որը չէ կարող յաջողութիւն չունենալ:
Ես եկած եմ քեզ հետ խօսելու քո կորած եղբորդ
մասին:

ԱՂՔԱՏ. (բռնումէ նորա ձեռքը). Աղաչումեմ ձեզ
ամենակարող Աստուծու անունով, մի խաբէք ինձ
դատարկլոյսերով: Ասացէք բոլորը ճշմարտութեամբ,
ինչ որ գիտէք եղբորս մասին:

Պ. ՍՍՀԱԿԵԱՆ. Նա կենդանի է. Հարստութեան
և պատուի մէջ է ասլրում. կամե՞նումէ քեզ օգտա-
կար լինել: Ես եկած եմ քեզ յայտնել նորա դիտա-

տրութիւնները, որովհետեւ ոչ ոք չգիտէ նորան ինձ նման լաւ և մանրամասնօրէն:

ԱՂՔԱՏ. Նա կենդանի է, նա ուղարկած է ձեզ ինձ մօտ, ինձ անտէրիս և թշուառիս մօտ: Ուրեմն նա չէ արհամարհում, չէ ասում ինձ անբաղիւս:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Նա արդէն վաղուց քեզ ներած է կամ, լաւ ևս ասեմ, երբէք չէ բարկացած քո վերա: Նա շատ անգամ արտասուում էր մօտ արեւելով եղբորը: Շատ ժամանակ է արդէն, որ նա քեզ որոնում է, վերջապէս նախախնամութեամբ բնած մանուկի և մի կողով ելակի միջոցով ձեզ մօտեցնում է: Քո եղբայրը այստեղից շատ հեռու չէ.....

ԱՂՔԱՏ. Փառք Աստուծուն. վերաշնորհում եմ գէպի կենդանութիւն: Ես նման եմ այնպիսի մարդիկ, որին ողջ ողջ թաղել են գետնում և որը, դուրս գալով գերեզմանից, սկսում է արեգակի պայծառ ճառագայթներ վաչելել: (Չորում է) Աստուած իմ, Աստուած իմ, գոհունամ քեզանից Ք. ողորմութեան համար: (Վեր է կենում): Որտեղ է եղբայրս. ճշմարիտն ասեմ, ես վախենում եմ նորա հետ տեսնվելու: Իմ ծնկներս կծալվին, երբ ինձ կմօտենայ նա, որին ես այնքան սաստիկ վշտացրի: Սակայն սիրտս ցանկանում է նորան տեսնել: Որտեղ է, ուրտեղ է:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Ահա նա: Ես եմ քո եղբայրը:

ԱՂՔԱՏ (Հեռանալով). Ինչպէս: Իւրաքանչիւր Գուրբկն էք, որին ես այստեղ ձգեցի այնպէս անգթաբար:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Մի կասկածեր, ես նոյն իսկ եղբայրդ եմ:

ԱՂՔԱՏ (ծունկ չօքելով). Եղբայր, սէրելի եղբայր, ներեր ինձ. Ոտնեղիգ տալ ինձ տեսնեմ... ներեալ ինձ:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. (բարձրալիկելով նուրս). Այրի, վեր կաց, այստեղ իմ մօտ, գէպի իմ գիրքիս: Մտանաւոր անցեալը և տրտմութիւնները: Աստուած ամենայն ինչ դէպի լաւը կարգաւորեց: Նա անբաղիւսութեանց բաղդաւորութիւն գործընդունեց: (Մէջով հալածւում է նորան): Ինձ դու ասա: Ո՛րքան ուրախութիւն է ինձ համար քեզ տեսնելը:

ԱՂՔԱՏ. Ո՛հ ինչպէս բաշի ես դու: Քո գրկիդ մէջ ես նոր կեանք եմ գգում: Ո՛հ, եթէ դու գիտես այլեր, թէ ես ինչպէս էի ողբում իմ արքայմունքս.....

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Բաւական է, դա արեւելքի մասնին խօսելուց: Ես քեզ գտայ, գու ինձ տեսնում ես: Գոհութիւն և փառք արեւի տանք Աստուծուն: Բայց... գրեթէ չեմ համարձակում քեզ հարցնել... արդե՞օք հայրս կենդանի է:

ԱՂՔԱՏ. Կենդանի է, բայց աւրում է վատ և աղքատութեան մէջ:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Կենդանի է: Փառք Աստուծուն: Ինձ քո շուտով նորա մօտ, գնանք հայրենի լըճիկը:

ԱՂՔԱՏ (մատնացոյց անելով). Ահա նա ևս այստեղ է գալիս:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Ո՛վ:

ԱՂՔԱՏ. Մեր հայրը: Զգիտեմ ինչ պատճառով նա յօժաղացել է այստեղ գալ: Նա շատ ուշ ուշ է ստանից դուրս գալիս, միայն կիւրախ է և մեծ աօն օրերը եկիւղեցի է գնում Ո՛հ, մի գուցէ անշափ ու-

քաղաքացիական փոփոխութիւնը:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Բողոքովքն իրաւ է անաճող, սերելի եղբայր: Չնայելով ցանկութեանս, չեմ կարող նորան դիմել առանց առաջագոյն նորան պատրաստելու այսպիսի անսպասելի փոփոխութեան համար: Ես ինքս դողում եմ երջանկութենից: Ուրեմն ուրախութիւնը թնչ ներգործութիւն պիտի ունենայ թուաշուտ, տարեկանով հասակով մաշված մարմնի վերա: (Աչքերը դարձնում է դէպի հայրը): Բարի ծնող իմ, դու չես երեւակայում թէ դու արդէն մօտ ես քո կրտսեր որդուդ: Ինչ պատուական ծերունի է, թնչալէս բարի է և յարգանքի արժանի:

ԱՂԲԱՏ ԵՍ ուրախանում եմ, որ դու վերջապէս մեզ շնորհվեցար, ոչ այնքան ինձ համար, որքան հօրս համար:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Ահա նա արդէն այս թիւի ետեւ է: Նա շուտ կ'մօտենայ մեզ: Գնանք և մտածենք թէ ինչպէս պատրաստենք նորան այս ուրախակի լուրը յայտնելու: (Նրկուան ևս դուրս են գնում):

Նրկույթ ԺԱ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ — ԾԵՐՈՒՆԻ ԵՒ ՄԱՐԻԱՄ:

(Յովհաննէսի սպիտակ մագերը ցրուած են ոսկերի վերա: Հագուստը աղքատ է: Բայց մաքուր: Ծերունին յենված է դաւազանի վերա:)

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ. Ես յոգնեցի, բողոքովքն ոյժից ընկայ: Կհանգստանամ այս նստարանի վերա: Ախ. եթէ տեսնէի ճանապարհորդ պարօնին:

ՄԱՐԻԱՄ. Մի անհանգստանաք. նորա կառքը կ'օտարվել է, իսկ մեր դարբինը շատ ծոյլ է, նա ե-

րեի ոչ այսօր և ոչ վաղ առաւօտ կ'արող է աւարտել նորոգութիւնը:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ. Ես պէտք է խօսեմ այդ պատճառի հետ: Ինչպէս է եղած, որ մի բաժակ ջրի համար մի ոսկի է տուել, մի ոսկի, որով կարելի է մի ամբողջ տակաւ գինի գնել, նա անշուշտ սխալվել է: Բարի պարօնը չէ նայած փողի վերա և տուել է քեզ:

ՄԱՐԻԱՄ. Կարելի է: Ես չգիտէի թէ ո՞րքան արժէք այդ փողը, եթէ ոչ, ես նորանից կ'հարցնէի թէ արդեօք չէ սխալված: Նրկում է, որ նա շատ նշանաւոր մեծատուն ոմն է: Ես դեռ չեմ տեսած նորա նման մարդիկ: Նա երկու հագուստ ունի, մին միւսի վերա հագած, սա ինձ շատ զարմացրեց: Նրբոր մին բացեց, կուրծքի վերա լայն տեսայ:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ. Բահ. ... Բայց ով և լինի, մեր խիղճը չէ կարող թող տալ, որ պահենք նորա փողը: Ես ամօթ պիտի չկրեմ սպիտակ մագերիս վերա, և դու քո վարդապոյն այտերի վերա: Տանք նորան իւր ոսկին: Աշխարհիս ոչ մի բանի հետ ազնուութիւնը պէտք չէ փոխել:

ՄԱՐԻԱՄ. ձգտարիտ է, մինչև անգամ ոսկեայ սարերի հետ ևս: (Նայում է չորս կողմը): Արդեօք ո՞ր գնաց այն պարօնը, ես կ'ընամ, կ'աշխատեմ նորան գտնել (գնում է):

Նրկույթ ԺԲ.

ԱՂԲԱՏ ԵՒ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ:

ԱՂԲԱՏ. Հայրեկ, ես ձեզ մխլթարական լուր եմ բերած: Ես առողջ եմ. իմ հիւանդութիւնս արդէն անցաւ: Փառք Աստուծուն, ես այժմ բողոքովքն ու-

ընդ մաս:դ ելան: Իմ սրտի վերա եղած քաղը արդէն վերաշաւ: Խնդրումեմ ուշի ուշով նայեցէք ինձ վերա, ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ: Իրաւ է, քո աչքերն մէջ ուրախութիւն է փայլում, և ցոյց են տալիս, որ դու առողջացել ես: Դու բոլորովին փոխված ես, ես վաղուց արդէն քեզ այսպէս ուրախ չէի տեսած: Բայց առաւ, ինչ է ստատահած քեզ հետ, ասա:

ԱՂԲԱՏ: Ես մեր Գուգիկի մասին լուր ստացայ: Նա դեռ կենդանի է. նա շատ հաջուտ մարդ է, ամենքը նորան յարգումեն և իւր արժանաւորութեան համար խաչ է ստացած:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ. Ահ, որդեակ, դու բոլորովին խանգարեցիր իմ ուրախութիւնս. ոչ, դժբախտաբար դու դեռ չես առողջացած: Ինձ թուումէ՛ մինչև անգամ, թէ դու բոլորովին խելագարած ես: Դու քրեւած չես, բայց երազներ ես տեսնում:

ԱՂԲԱՏ: Ոչ, ոչ, հայրեկ. ես ձեզ ստոյգ ճշմարտութիւն եմ ասում: Քո որդին կենդանի է, ես այս մասին հաւատացած եմ:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ. Տէր Աստուած իմ, եթէ սա ճշմարտութիւն է... բայց ես չեմ կարող այս հաւատալ: Իհարկէ նա երկնքումն է, և յոյս ունիմ, որ նորան կտեսնեմ..... բայց երկրի վերա.... ոչ....:

ԱՂԲԱՏ. Դու նորան կտեսնես երկրի վերա.... և շուտով:

Երևոյթ ԺԳ.

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ (միայնակ). Տէր Աստուած, չլինի թէ որդու խելագարութեան նոր արկած է պատահած. Այս միևնույն տեղում ձգել էր նա իմ սիրելի

Գուգիկին. Անբաղդ. Նա շինած է այս նստարանը.... և որքան արտասուք է թափած սորա վերա: Ես վախենումեմ, որ երբէք չեմ գտնի Գուգիկիս, իսկ նորա եղբոր հիւանդութիւնը կսաստկանայ: Ինչ սարսիւղի անորոշ կեանք եմ վարում, բայց թող Աստուծու կամքը լինի. ես պատրաստ եմ նորան հնազանդել:

Երևոյթ ԺԳ.

(ՓՈԲՐԻԿ ԱՐԳԱՐ, ՀԵՂԻՆԷ, ՏԻԳՐԱՆ ԵՒ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ):

ԱՂԲԱՏ (Փոքրիկ Արգարի ձեռից բռնած). Հայր, նայեցէք լաւ այս փոքրիկ տղային և ասացէք. նորա դէմքը ծանօթ չէ արդե՞ք ձեզ:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ. Տէր Աստուած, ինչ եմ տեսնում. Սա իմ որդու կենդանի պատկերն է: Միայն թէ նա այդքան լաւ չէր հազնված: Ինչ զարմանալի նմանութիւն է:

ԱՐԳԱՐ. Յանկանումեմ, որ Աստուած պարգևէ քեզ երկար և բաղդաւոր կեանք, բարի ծերունի: Ահա իմ ձեռս, համբուրենք միմեանց:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ. Շատ գեղեցիկ. Քո փափուկ ձեռք դիր իմ կոշտ և ծերութենիցս թուլացած ձեռիս մէջ: Քո անունը ինչ է, դու ո՞ւր որդին ես:

ԱՐԳԱՐ. Իմ անունս Արգար է, ես քո թոռն եմ:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ. Ինչ ես ասում. Սա ինչ զարմանալի բաներ են: Որդի, այս տղան ո՞րտեղից է:

ՀԵՂԻՆԷ (նորա մօտ վազելով). Սերելի, բարեկապս: (Համբուրումէ ձեռը): Ո՛րքան ուրախ եմ, որ դուք դեռ ևս այսպէս առողջ և ուժեղ էք:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ. Օշիորդ, դուք իհարկէ կատակ էք անում: Սա կատակ է: Մերի վերա ծիծաղելը լաւ չէ:

Հուլիսն տանք Նորան: Ես բոլորովին բաղդատոր եմ ձեզ տեսնելով, որ կարող եմ ցոյց տալ ձեզ իմ դաւալներս: Խնդրում եմ ձեզ օրհնեցէք նոցա:

ՀԵՂԻՆԷ (Ժուռնի չոքելով). Այո, բարեկամս, օրհնեցէք մեզ (Տիգրանը և Արգարն ևս չոքում են):

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ. Ձեզ օրհնել, պատրաստ եմ բոլոր սրտով: (Ձեռները նոցա գլխին է դնում). Ամենամեծ, Ամենաբարե և Ամենիմաստ Աստուած օրհնէ ձեզ ամենքիդ, մեծացնէ և զօրացնէ ձեզ առաքինական կեանքով, ամէն: (Բարձրացնում է նոցա): Որդեակ, դու քո երեք զաւակներդ իբրև երեք հրեշտակներին բերիր իմ մօտ, բայց հրտող է նոցանքից մայրը: Ի՞նչի նա այստեղ չէ: Զլինի թէ նա ևս քո մօրդ հետ միասին երկնքի մէջ է, կամ թէ երկրի վերա է ապրում:

Պ. ՍԱՀԱԿԱՆ. Նա դեռ կենդանի է: Նա բարե և վեհանձն կին է: Հեռանդութեան պատճառով նա հանքային ջրերը ջուր խմելու և լողանալու պիտի գնար: Իսկ այժմ նորա հեռանդութիւնն Աս բաւարարում է: Ո՛րքան բաղդատոր ճանապարհորդութիւն պարգևեց մեզ Աստուած. ինչ ուրախութեամբ իմ ամուսինս ալետքէ տեսնէ ձեզ: Վաղիւ կարծեմ կկարողանամ նորան ներկայացնել ձեզ և դուք միասին կօրհնէք որդուդ և դուստրդ. որովհետև նա բոլորովին արժանի է ձեր դուստր անուն կրելու:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ. Քո խօսքերդ մեծացնում են իմ բաղդատութիւնս, բայց ասա ինձ, ի՞նչպէս կարողացար այդպէս շուտ ճանաչել քո եղբորդ:

ԱՂՔԱՏ (մօտենալով). Բաղդը մեզ յաջողեց, և ի՞նչպէս, այս մի կողով ելալի միջոցով:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ. Այս մի կողով ելալի միջոցով: Մի՞թէ կարելի է: Ո՛վ ամենակարող Աստուած, որքան անքննին են քո ճանապարհներդ: Այո հասկանում եմ: Մարեամբ ինձ պատմեց քեան մանուկի և մի կողով ելալի մասին: Որդեակ, ելալն անշուշտ քո սիրտը կը վրդովէր. պատմեցէք ինձ բոլորը մանրամասնաբար:

Պ. ՍԱՀԱԿԱՆ. Հայր, այդ մասին մինք ժամանակ կունենանք խօսելու, այժմ հարկատր է ճանապարհի պատրաստութիւն տեսնել: Այս րոպէից դուք ինձ հետ կապէք: Ձեր ծերութեան տխուր օրերը թող այսուհետև ուրախութեան և առատութեան մէջ անցնեն:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ. Ինձ նման ծերունին չէ կարող մայրաքաղաքի մէջ ապրել:

Պ. ՍԱՀԱԿԱՆ. Ես գեղեցիկ ամարանոց ունիմ քաղաքից դուրս: Եթէ դուք նորան կհաւանէք, կարող էք այնտեղ բնակել, նա բոլորովին ձերը կլինի: Եւ դու ևս, իմ սիրելի եղբայր, մեղանից նոյնպէս չես բաժանիլ: Ամարանոցում դու քեզ համար աւարապտուք կգտնես: Այժմ, երբ եղբայրդ գտնվեցաւ, այլևս հարկ չկայ քեզ տրտում լինելու:

ԱՂՔԱՏ. Աստուած իմ, ես կարողացայ քո այդպիսի ողորմութեանը արժանի համարվել. մի մանուկն անզգոյց վարմունքը ինչ զարհուրելի հետևանքներ կարող է ունենալ: Մերելի մանուկներ, նախեցէք ինձ, դուք տեսնում էք, որ ես տանջանքով և աղքատութեամբ ընկճված, մեռած մարդ եմ: Նախեցէք իմ հնոտի հագուստին և ապա ձեր հօր վերա, որը դեռ ևս երիտասարդ է և աշուճ փառքի և բաղդատութեան մէջ է: Նոյն իսկ մանկութենից նա գեղեցիկ յոյսերի պատճառ էր: Այսպէս է լաւ ծա-

դի ներք լաւ պտուղի եր .ն բերում: Առաքինի լաւալ-
ները լիտոյ բաղդաւոր մարդիկ են դառնում:

ՅՈՂԱՆՆԵՍ. Դու իրաւ ես խօսում: Այո, իմ զա-
ւակներ, երբեմն աննշան սակասութիւնը անհամար
թշուառութիւններ է առաջացնում: Ամեն ժամանակ
կարող ենք թերութեան մէջ ընկնել, և մինչև ան-
գամ օրինազանց լինել: Օրինակ, ելալը գեղեցիկ
պտուղ է, և թէպէտ հաղուաղւատ չէ, բայց նա
զալթակիցեցրեց խեղճ որդւոս, որը ձգեց եղբորն ան-
տառում, որի համար և երկար տարիներ շարժարկե-
ցաւ: Բայց երբ մեղաւորը ապաշխարումէ, Աստուած
վերադարձնումէ նորան բաղդաւորութիւն: Աստուած
իւրն դատաւիրն հառնելու համար, հաղաբաւոր միջոց-
ներ է գործ դնում: Մեզ նոյն միջոցով վերադարձրեց
բաղդաւորութիւնը, ինչ միջոցով որ ընկել էինք ան-
բաղդութեան մէջ, այսինքն մի կողով ելալի միջոցով:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Այո, Աստուած ամեն բան դէպի
բարին ուղղեց, մեզ մնումէ միայն ուրախանալ մեր
բաղդաւորութեան վերա: Սակայն պատրաստվեցէք
ճանապարհի, հայր, և դու ևս, եղբայր, պատրաստ-
վեցէք ինչ հետ միասին ճանապարհորդելու:

ՄԱՐԻԱՄ (լսելով վերջին բառերը, մօտենումէ
ծերունի Յովհաննէսին և արտասուելով ասումէ). Ո՛հ
բարի պապ իմ: Մի՞ գնաք, մի՞ թողնէք ինչ միայնակ:
Պապ իմ, ես ոչ ոք չունիմ, որ ինչ խնամէ և ապաւանչ:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Բահ, այս այն փոքրիկ օրերդն է,
որն ինչ ջուր տուեց խմելու: Սա ո՞վ է, լինով կա-
րող եմ սոքան օգնել:

ՅՈՂԱՆՆԵՍ. Որդեակ, դու անշուշտ կյիշես մեր դը-
րացի հին բարեկամ բարի Յակոբին, որն այստեղ ամ-

խաղործ էր: Դու յաճախ գնումէիր նորա խրճիթը, և
նա միշտ պատուումէր քեզ կամ խնձորով, կամ մի
կտոր հացով: Նա և նորա բոլոր ընտանիքը վաղուց
արդէն հոգի տակ են: Միայն այս աղջիկը մնացած է:
Սա նորա թոռն է, բոլորովին որդի և խնամումէ ինչ
միշտ երբև իմ դուստր: Այն ծերունին ես եմ, որի
համար նա ջուր էր տանում, երբ քեզ էր հանդիպել:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Մի՞թէ: Ուրեմն, հոգիս, դու մեր բա-
րի ամխաղործի թոռն ես և իմ հօրս բարերարութիւն:
Ես կհատուցանեմ քեզ այդ ամենի փոխարէն
ինչ որ դու հօրս համար արած ես: Այս վայրկեա-
նից դու իմ դուստր կլինիս, մեզ հետ կգնաս և ես
կհոգամ քո բաղդաւորութեան մասին:

ՄԱՐԻԱՄ (համբուրելով նորա ձեռքը): Ձեր ողորմա-
ծութեան փոխարէնը Աստուած թող հատուցանէ: Ես
չգիտեմ թէ ինչպէս լստանիմ ձեզ շնորհակալութիւնս:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Աստուծուց գոհացիր, հոգիս, դու
տեսնումես, որ Աստուած վարձատրումէ՞ն և չէ մոռա-
նում Նորա անունով տուած մի կաթիլ ջուրն ան-
գամ... Հայրիկ, ես և զաւակներս ցանկանումենք
ձեր խրճիթը տեսնել, որն ինչ համար աւելի թանկա-
զին է քան թէ շքեղ պալատն: Տիգրան, գնա գտիր գիւ-
ղում մեր ծառաներին, նոքա աշխատում կլինին կառ-
քի մօտ, և ասա նոցա, որ բերեն պապի խրճիթը ճաշ
հիւրանոցից և մեր լաւագոյն զինները: Մենք այն-
տեղ ամենքս միասին կլատարենք մեր բաղդաւոր-
ութեան տօնը և այնուհետև ճանապարհ կընկնենք:

ՄԱՐԻԱՄ. Ես կգնամ գիւղ, որովհետև ես լաւ գիտեմ
ճանապարհները: Տիգրանին հարկ վճայ անտեղ գնա-
լու. նորա փոխարէն ես կլատարեմ ձեզ պատուէրը:

ՀԵՂԻՆԷ (նորան կանգնեցնելով). Սպասել, մենք
միասին գնանք:

ԱՅԳՅՐ (մի կողով ելալ ձեռքին). Այսօր ոչ ոք
չէր կամենում ինձանից ելալը առնել. Հայրս արտա-
տուեց և հեռացաւ: Աղքատն այնքան վախեցաւ. նո-
րանից, որ քիչ մնաց ուշաթափ ընկնէր: Երբ ունիմ, որ

պապս կընդունէ սորան: Ահա, սիրելի իմ պապ,
ընդունիր այս ելակը:

Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ. Այս միևնոյն տեղում քառասուն
տարե առաջ ես էի ձեզ համա: Ելակ ժողովում, և
այժմ ձեր թոռն է մատուցանում ձեզ մի կողով ելակը:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ. Շնորհակալ եմ, որդեակս: Բարձ-
րեալ Աստուած, որ միևնոյն ժամանակում ստեղծե-
ցիր համեստ ելակները և հպարտ կաշներն, Դու, Որի
անսպառ բարութիւնը հաւասարապէս առանց խըտ-
րութեան տարածվումէ բոլոր արարածներն վերա,
Դու մեծ գործ կատարեցիր այս մի կողով ելակի մի-
ջոցով, որի վերա մարդիկ սովորաբար սակաւ են ուշք
դարձնում: Ի՞նչ յուսահատութեան մէջ ընկալ ես, երբ
որդուցս զրկվեցայ: Ո՛րքան արտասուքներ թափած
է անտառում ձգված որդիս, և որքան չարչարանք
կրեց նորա խեղճ եղբայրը: Իսկ այժմ որքան ուրախ
և բաղդաւոր ենք: Մեր թշուառութեան ընկերներում
Դու պատրաստումէիր մեզ ամենքիս այս բաշղաւորու-
թիւնը: Իմ սիրտս լցված է անսահման գոհութեամբ
և երախտագլտութեամբ առ Քեզ, ով ամենագութ
Աստուած, որ մեկներս խնամումես և մխլթարումես
երկտասարդ իշխանագնին հոյակապ մալրաքաղաքի
շքեղ սլաւատում, և թշուառ ծերունուն անասպառ
անտառի մէջ աղքատ խրճիթում: (Չորած ամենքը
միասին երգումեն): Ամենայն ժամ օրհնենք գլխած
Աստուած, և բարձրացնենք Նորա սուրբ անուն:
Միշտ մօտ է Տէր սրտով մաշվածներին, խոնարհնե-
րին Նա կենդանացնումէ, նեղութենից իւր ծառա-
յին փրկումէ. մեր ամենքի յոյս և փրկութիւն Նա է:
(Նրբեց յետոյ վարագոյրը իջնումէ):

4362
24587
24588

5-90

2013

